

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՄԻՐԱՅ ՊԵՋՃԵԱՆԻ

ԳԵՐԴԱՍՏԱՆԸ

(ԾՆՆԴԵԱՆ 200ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ներկայ տարւոյս Ապրիլի 10ին կը լրանայ ծննդեան 200ամեակը, Թրքահայութեան մեծագոյն բարերար եւ Օսմանեան Կայսրութեան հաւատարմագոյն պետական գործիչ՝ Յարութիւն Ամիրայ Պէշճեանի:

Ժամանակակիցները գինքը կոչած են «Քրիստոսագոր», թեքեա խորհելով՝ որ եթէ Քրիստոսի զօրութիւնը իր մէջ գոյութիւն չունենար, անկարելի էր որ կարողանար կատարել այն մեծագործութիւնները, զորս յաջողած էր իրականացնել իր բազմօգուտ կեանքի ընթացքին:

Արտասահմանեան մամուլին մէջ թեքեա ո'չ մէկ հայու մասին իրեն չափ բան է դրուած, թէեւ ասոնց ստուար մեծամասնութիւնը կրկնութիւններ են: Իսկ հատորի ձեւով իրեն նուիրուած մեզի ծանօթ գործերն ալ հետեւեալներն են:

1. Ստեփան Պ. Պօղոս փափազեանց, «Կենսագրութիւն Յարութիւն Պէշճեան ազգային անուագական բարերարի», Կ. Պոլիս, 1864, 124 էջ:

2. Աւետիս Պէշպէրեան, «Պատմութիւն Հայոց», Կ. Պոլիս, 1871, էջ 252-258:

3. Գ. Հրանտ (Գուրապեան), «Գազազ Արքիմ Ամիրա եւ Սուլթան Մահմուտ Բ.», Պոլիս, 1930, 960 էջ:

4. Պետրոս Կարապետեան, «Յիշատակարան հարիւրամեայ յոբելեանի Պօղոսեան-Վառվառեան երկսեռ վարժարանի», Պոլիս, 1933, էջ 17-40:

5. Արիստակէս Ա. քհնյ. Հիսարլեան, «Յիշատակարան յիսնամեայ յոբելեանի Ազատաշխմամ Մարմնոյ հասգիւղի 1878-1928», Կ. Պոլիս, 1929, էջ 13-34:

6. Լեւոն Ճերրահեան, «ԺԹ. դարու Հայ Մեծաւունը Յարութիւն Ամիրայ Պէշճեան», Մարտիկա, 1934, 64 էջ:

Ստանպուլահայոց անդուգական բարերարին նուիրուած վերոյիշեալ կենսագրականները, ինչպէս նաեւ մամուլին մէջ իր մասին գրուած յօդուածները, դժբախտաբար շատ ժլատ տեղեկութիւններ կուտան իր ծնողացը, քոյրերուն եւ անոնց շահաւիզներուն մասին: Մեր

ներկայ դրութեան մէջ պիտի ջանանք այս կարեւոր պարագայը լեցնել, ներկայացնելով նաեւ անտիպ արձանագրութիւններ:

Յարութիւն Ամիրայ Պէղճեանի հայրը՝ պէղճի Պօղոս, բնիկ կարսեցի է եւ 1768ի թուրք-ուսական պատերազմի միջոցին քաղաքս պատանած է: Իսկ մայրը՝ Վառվառէ, զուտորն է իրեն հայրենակից կառավարած կարապետ Կարսեցիի, որ Մայր եկեղեցւոյ Տէր Յակոբ քահանային փեսայացած է: Պէղճի Պօղոս իր ամուսնութենէն հինգ կամ վեց ամիս ետք հաստատուած է Ենիկարու, ուր ծնած է իր անդրանիկ դաւակը, որ կը կրէ մեծ հօր անունը:

Որքան որ յայտնի է մեզի, Պէղճեան Ամիրայի ծնողացը մահուան թուականները մինչեւ օրս անծանօթ մնացած են: 1950ական թուականներուն, երբ կը հաւաքէինք Պալքլըյի Հայոց զերեզմանատան պատմական եւ զրական արժէք ներկայացնող արձանագրութիւնները, որոնց թիւը 540ի չափ է, մասնաւոր թաղի մը մէջ հանդիպած էինք նաեւ իր ծնողացը մեծազանգուած դամբարանին: Արձանագրութեանը համեմատ հայրը՝ Պօղոս, որդին է Յարութիւն անուն անձի մը եւ մեռած է 2 Փետր. 1792ին: Իսկ մայրը՝ Վառվառէ մեռած է 5 Ապրիլ 1798ին: Բոլորդիր տապանադիրը հետեւեալն է:

Յէն

Այս է տապան հանգստեան
պարօն Յարութիւնի որդի պէգնի
պարօն Պօղոսին որ հանգեալ ի Տէր:

Յամի Տեառն 1792

Փետրվարի Բ:

Այլեւ տապանս հանգստեան վերոգրեալ
պէգնի պարօն Պօղոսի կողակցւոյն
Վառվառ խաբունին՝ որ հանգեալ ի Տէր:

Յամի Տեառն 1798

Ապրիլի 5:

Պէգնեանք

Պէղճեան Ամիրայ ունեցած է Մարիամ եւ Համասփիւս անունով երկու քոյրեր: Ասոնցմէ առաջինը ամուսնացած է բեհզաւաճառ (տիւպէնտճի) Յովհաննէս Նուրեանի հետ, որ ըստ տապանադրին ծնած է 1772ին եւ մեռած 1817ին: Պէղճեան վերջնոյս չնորհիւ է որ 1807ին կարողացած է Լուսաւորչականներէն՝ հաջադործաց վերակա-

1. ԳԱՌՆԻԿ ԱՏԻԼ Տ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ եւ ՀՐԱՆԴ Յ. ԽՏՂԱՆ, Ազգային Գերեզմանատուն Հայոց Շիրիի, Կ. Պոլս, 1922, էջ 152:

ցու (նիզամ ուստասի) Յարութիւն Ամիրայ Նորատունկեանի (1770–1843), Հոռովմէական Հայերէն՝ Յովհաննէս Զէյթլի Տիւղեանի (1749–1812), Յոյներէն դինեպան Թոտորաքիի եւ Հրեաներէն ալ շապճի Մուսիի կեանքերը փրկել: Ենիչէքիները մահուան դատապարտած են յիշեալ անձերը իրենց ապստամբութեան ժամանակ: Սակայն Յովհ. Նուրեան ապստամբաց պետ Գաղանճը հաճի Մուսթաֆային բարեկամը ըլլալուն պատճառաւ, Պէդճեանի հետ միասին կաշառքով եւ թախանձանքով կարողացած են անոր քար սիրտը կաղապնել եւ զանոնք ստոյգ մահէ փրկել²:

Յովհ. Նուրեանի կողակցին՝ Մարիամի դամբարանն ալ կը գտնուի Պէդճեաններու ընտանեկան թաղին մէջ: Ունի 12 տողնոց ոտանաւոր տապանադիր մը, որուն համեմատ ծնած է 1787ին եւ մեռած 27 Նոյ. 1809ին: Ամուսնացած է 1807ին եւ ծննդաբերութեան միջոցին մահացած է: Այս վաւերագրին շնորհիւ յայտնի դարձած է նաեւ ամուսնոյն բեհեղալաճառութեամբ զրադիրը: Իր ալ ծննդեան եւ մահուան թուականները մինչեւ օրս անյայտ կը մնային: Արձանադրութիւնը հետեւեալն է: Տառերը նոյնպէս բոլորգիր են:

ՅԵՆ

Կարեկից անցորդք՝ դարձիք յայս տապան,
ցաւակցիլ ողբով՝ իմ զարմիս եւ տան.
Ես ծաղկափրփիք՝ շքեղ Մարիամ,
դուստր նագելի՝ Պոդասի Պէգնեան:

Յետ երկուց ամաց՝ իմ ամուսնութեան,
ընդ առն տիւլպէտնի՝ Յովհաննու Նուրեան.
Ի քսան երկու՝ հասակիս փայլման,
շքեաց գիւմ արեւ՝ մանգաղ մահական:

Ի տալ զաւակիս՝ զարեւ եւ զկեան,
Իմ կեանք մահացաւ՝ Հաքիլի մման,
սհա իմ ծընունդ՝ իմ անձին փոխան,
ի ձեռք ողորմիս՝ աղաչեմ անձայն:

Յամի Տեառն 1809

Նոյեմբեր ամսոյ 27

Պէգնեանի

Յովհաննէս Նուրեան ամուլը ունեցած է մեզի ծանօթ երկու որդիներ, որոնցմէ առաջինը՝ Կարապետ Նուրեան կը կրէ մեծ հօրը ա-

2. ՄՏԵՓԱՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ, Կեանագրութիւն Յարութիւն Պէգնեանի, Կ. Պոլիս, 1864, էջ 8-9:

նունը: Ըստ Շիրազի գերեզմանատունը գտնուող շիրմին արձանագրութեան, ծնած է 1810ին եւ մեռած 1868ին: Ծննդեան ուղիղ թուականը պէտք է որ 27 Նոյ. 1809՝ ըլլայ, քանի որ մայրը ծննդաբերութեան միջոցին մեռած է:

Յարութիւն Ամիրայ Պէզեհան իր 28 փետր. 1830 թուակիր կտակագրութեամբը հաստատած վազֆին առաջին միւթէվլիի կարգած է սոյն Կարապետ Նուրեանը հետեւեալ բառերով.

«Ուստի եւ այժմ ըստ սահմանադրութեան, կարգեցաւ միւթէվլիի վախֆիս այստրիկ սիրելի քեռորդին իմ ազնուաբարոյ Կարապետ Աղայն»:

Կարապետ Նուրեան երկիցս ամուսնացած է: Առաջին կողակիցը եղած է Միքայէլ Ամիրայ Փիւմիշեանի (1785-1849) դուստրը Նեմզար, որ ըստ Սկիւտարի գերեզմանատունը գտնուող դամբարանին արձանագրութեան մեռած է 1831ին ամուսնութեան երրորդ օրը: Տապանադիրը, որ յիշեալ գերեզմանատան ամէնէն հոյակապ արձանագրութիւններէն մին է, 16 տողնոց ոտանաւոր մըն է: Յօրինողը Գրիգոր Պապուեղի Փէշտիմալճեանն (1773-1837) է, ինչ որ յայտնի դարձած է շնորհիւ իր դրչի արտադրութիւնները պարունակող ձեռագրի մը (էջ՝ 215), որ սեպականութիւնն էր հանդ. Թորոս Աղատեանի (1893-1955): Յիշեալ աղբիւրին մէջ Նեմզարի 19 տարեկան մահացած ըլլալն ալ յիշուած է, հետեւաբար ծնած է 1812ին:

Իսկ Աբրահամ Այվազեանի (1846-1909) համեմատ ալ, Յովհաննէս Եղեկեան Պատուելի († 1843) յօրինած է իր տապանադիրը եւ Գէորգ Ղալիւ Պալատեցիի (1737-1812) քեռորդի՝ Տ. Մարտիրոս քահանայի որդին՝ Գալէմբար Անտոն զայն դրոշմած է դամբարանին վրայ³:

Արձանագրութիւնը, զոր առաջին անգամ լոյս ընծայած ենք թ. Աղատեանի յետ մահու լոյս տեսած Ակնայ յիշատակարանին մէջ (էջ 124), հետեւեալն է.

Արձանատան

Ի ՆԱԶԵԼԻՆ ՆԵՄԶԱՐ ԴՈՒՍՏՐ՝ ՄԻՔԱՅԷԼ ԱՄԻՐԱՅԻ

ՓԻՇՄԻՇԵԱՆՑ, ԿՈՂԱԿԻՑ ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՂԱՅԻ՝

ՔԵՌՈՐԴԻՑ ԵԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՄԻՐԱՅԻ ՊԵՋԶԵԱՆ:

Մի՛ պանծացի ծիրանածին դու վեհագուն
Եւ մի՛ շքեղ դեռաբուսից փառք գաղփաղփուն
Հիպոկրատեայ անմահացին վնիոք համբուն

Անմահ գործել զագգ երկրածնաց այլ չեն մարքուն
 Թո՛ղ Ասկղեպլոս աստուածացի գերբ գերաբուն
 Այլ չի՛ք տեսօղ բիրապլիսի ախտից մարմնոյն
 Թո՛ղ բարդեսցի բազմամըք-եր փարք-ամուքիւն
 Այլ ո՛չ լիցին գուգակըշիտ փրկամփ մարդոյն
 Զի սոյն չճնաղ բոսորագեղ բոյս վեհափառ
 Արփիափայլ իբրեւ լուսին գուարեմնայր
 Զորձն ոսկեյեռ գռհարքն ՚ի վառ նաժիշտքն ի պար
 Նա ինչ ոչ գայր ՚ի ցանկալեաց քրոց տեմշայր
 Եւ զինչ ապա մինչ հիմեմնայ քահ լուսավառ
 Յերբորդ իւր շող յառաքապտին փայլէր պայծառ
 Դառնահամբոյր ամպ միգամած յամալրոպ անփառ
 Նսեմացոյց ըզնագելոյն լուսոյն դամբար:

Յամի Տեառն 1831

Կարապետ Նուրեանի երկրորդ կողակիցը Երանուհի, Շիշիի գե-
 ռեզմանատունը դռնուող տապանադրին համեմատ ծնած է 1811ին եւ
 մեռած 1895ին: Անդրանիկ զաւակը Արթաքի էֆ. Նուրեան ըստ տա-
 պանադրին ծնած է 1830ին եւ մեռած՝ 1905ին: Ծննդեան թուականը
 կարելի չէ ուղիղ նկատել, քանի որ հօրը առաջին կողակիցը Նեմզար
 մահացած է 1831ին, ամուսնութեան երրորդ օրը:

Երկրորդ որդին՝ Յովհաննէս էֆ. Նուրեան, նշանաւոր պետական
 ու ազգային դէմք մը հանդիսացած է: Ըստ տապանադրին ծնած է
 27 Սեպտ. 1839ին եւ մեռած՝ 4/16 Փետր. 1900ին: 1877ին արդէն Պե-
 տական խորհրդոյ անդամ էր, պաշտօն մը զոր վարած է մինչեւ իր
 մահը: Մահուընէ շուրջ տարի մը առաջ Երկրադործական Դրամա-
 տան Վարչական խորհրդոյ Նախագահ ընտրուած է: Վարած է նաեւ
 կարեւոր ազգային պաշտօններ, որոնց ղլխաւորն է 21 Յունիս 1885ին
 ընտրուած Քաղաքական Ժողովի Ա. Առեհապետութիւնը: Իր լուսա-
 նկարը լոյս տեսած է 1910 տարւոյ Ազգ. Հիւանդանոցի Օրացոյցին
 մէջ (էջ 491): Բարձրացած է մինչեւ «Պալա»յի աստիճանին:

Յովհ. Նուրեան ունեցած է Միւստիչ-Կարապետ անունով որդի
 մը՝ որ 16 Յունուար 1879ին մկրտուած է Գուսգարուի Մայր եկեղե-
 ցին: Ստորեւ կը ներկայացնենք իր կենսադրական ղլխաւոր գիծերը
 օգտուելով «Հայ Խօսնակ» տարեգրքէն⁴:

Ծնած է 1878ին: Վկայուած է «Մէքքէպի Սուլթանի»էն: Երկու
 տարի Մանչեսթրի Վիկտորիա Համալսարանին տնտեսական եւ ա-

4. Ընդարձակ Օրացոյց 1899, Կ. Պոլիս, էջ 168:

5. ԶԱՐԲԱՅՐ Ծ. Վ. ԿԵՂԻՐԻՅԱՆԷ Եւ ԹՈՐՈՍ ԱԶԱՏԵԱՆ, Հայ Խօսնակ Տարեգիրք,
 Իսթանպուլ, 1941, էջ 212:

ռեկտրական դիտութեանց հետեւած է: Երկու տարի ալ Փարիզի բը-
ժըշկական համալսարանը ուսած է (1890-1892): Ապա Ամերիկա մեկ-
նելով երկրագործական համալսարանէն վկայուած է: Թուրքիա վե-
րադառնալէ ետք, 1906-1907 թուականներուն Զմիւռնիոյ մէջ երկրա-
գործական պաշտօններ ստանձնած է: Պաշտօնավարած է նաեւ Սու-
տանի մէջ: Յետոյ կրկին Թուրքիա վերադառնալով՝ երկրագործա-
կան Խորհրդական եղած է: 1920ական թուականներուն Պոլսոյ Ազգ-
Պատրիարքարանի Քաղաքական Ժողովոյ անդամակցած է: 1922ին
անցած է Եգիպտոս: Քիչ ետք հողելոյս Դուբեյն Պատրիարքի (1860-
1930) կողմէ երուսաղէմի դիւանապետ նշանակուած է, պաշտօնը
զոր վարած է մինչեւ իր մահը, որ տեղի ունեցած է 9 Մարտ 1940ին:
Այժմ կ'ուզենք ներկայացնել Շիշլիի Հայոց Գերեզմանատունը
գտնուող Նուրեաններու տապանադրերը:

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Հանգուցեալ Նուրեան Ազգատոհմին

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ. ՆՈՒՐԵԱՆ

1772-1817

Որդին

Կարապետ Նուրեան

1810-1868

Կազակից սարին

ԵՐԱՆՈՒՀԻ ՆՈՒՐԵԱՆ

1811-1895

Կանգնէ

Որդիական գորովամօք

Յովհաննէս Կ. Նուրեան

1896

* * *

ԱՍՏ ՀԱՆԳԶԻ

Առաքինազարդ

ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ Կ. ՆՈՒՐԵԱՆ

Ծնեալ Աղա Պօղոս

1811-1895

* * *

ԱՐԹԱՔԻ ԷՖ. ՆՈՒՐԵԱՆ

Ծն. 1830, Վախթ. 1905

* * *

Վսեմաշուք

ՅՈՎՀ. Կ. ՆՈՒՐԵԱՆ ԷՖԵՆՏԻ

Անդամ Պետական խորհրդայ

« Օսմանեան Պետութեան

Ծննդալ յամին 1839 Սեպտ. 27

Վախճանի ի 4/16 Փետրուար 1900 ամին

* * *

ՅԱԿՈՒ Գ. ՍՏԱՄՊՈԼԼԵԱՆ

1872-1912

Թէեւ վերջնոյս Նուրեաններու հետ ունեցած ազդեականական կապը չէ բացայայտուած, սակայն հաւանական է որ Յովհ. էֆ. Նուրեանի փեսան ըլլայ: Իսկ երէց Յովհ. Կ. Նուրեան ալ պէտք է որ նախապէս այլուր թաղուած ըլլայ, քանի որ Շիրազի Հայոց գերեզմանատունը 1865ին Հայոց սեպհականութիւնը դարձած է:

Երէց Յովհ. Նուրեան ունեցած է Նշան Նուրեան անունով որդի մը եւս, որ 1887ին 90 տարեկան էր ըստ Բիւզանդ Քէչեանի (1859-1927) վկայութեան⁶: Մինչդեռ սոյն թուականին հազիւ 80 տարեկան միայն կրնար ըլլալ, նկատի առնելով որ մայրը ամուսնացած է 1807ին եւ մեռած 1809ին: Նշան աղա Նուրեան, երբ Բիւզանդ էֆ. Քէչեան Աղդ. Հիւանդանոցի պատմութիւնը կը պատրաստէր, իրեն պատմած է Նաուրդարուլի եկեղեցին պատահած այն միջադէպը, որ պատճառ է հանդիսացած է Աղդ. Հիւանդանոցին կառուցմանը: Նշան Նուրեանի մահուան թուականը եւ թաղուած վայրը դժբախտաբար անծանօթ կը մնան:

Պէզնեան Ամիրայի երկրորդ քույրը՝ Համասփիւռ 1808ին ամուսնացած է Տիւրիկեցի Գէորգ Աղա Մերկերեանի հետ: Իր եւ քրոջը ամուսնութիւնը տեղի ունեցած են Գումդարու Կարապետ Աղա Պապայեանի բնակարանը, ուր փոխադրուած էր Պէզնեան Ամիրայ քիչ առաջ: Այդ միջոցին անդուդական բարերարը՝ բնհեղի եւ եւրոպական ապրանքներու սենեակ մըն ալ բացած է, որուն զործակալ նշանակած է իր երկու զեռայրները՝ Յովհաննէս Նուրեանը եւ Գէորգ Մերկերեանը⁷: Համասփիւռ խաթուն 1832ին հիմէն նորոգած է Էյուպի Ս. Նելիա եկեղեցին⁸: Յաջորդ տարին ալ նորաչէն Աղդ. Հիւանդանոցի

6. Պատմութիւն Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին Հայոց ի Պոլիս, Կ. Պոլիս, 1887, էջ 6:

7. ՍՏԵՓԱՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ, Կենսագրութիւն Յարութիւն Պէգմեանի, էջ 6-7:

8. Ընդարձակ Օրացոյց Ազգ. Հիւանդանոցի, 1904, էջ 329:

Վազֆի Մնտուկին նուիրած է 40.000 զրուշ⁹ : Համասիւռ Մերկերեան յառաջիկային Գումդարուէն Օրթագիւղ լիոխադրուած է հաւանաբար, որովհետեւ իր սեպհականութիւնը եղող ծովեղերեայ ապրանքը 1834ին կամ 1835ին Ազդ. Հիւանդանոցին վազֆ բրած է : Նոյն տեղը զետիւն մըն ալ ռնեցած է, զոր նոյնպէս յիշեալ Հիւանդանոցին նուիրած է¹⁰ :

Մերկերեան ամուլին զաւակները ցաւադար եղած են եւ այս պատճառաւ Պէղճեան, Միքայէլ Ամիրայ Փիշմիշեանը անոնց խնամակալ կարգած է¹¹ : Զաւակներուն մէջ յայտնի է միայն Մարիամ տուն, որ 1833ին Ազդ. Հիւանդանոցի վազֆի Մնտուկին նուիրած է 30.000 զրուշ¹² : Մերկերեան ընտանիքի անդամներուն ծննդեան եւ մահուան թուականները, ինչպէս նաեւ ո՞ր թաղուած ըլլալն, որքան որ յայտնի է մեղի, անծանօթ կը մնան :

Մեր ներկայ զրութեան վերջաւորութեան կ'ուզենք մի քանի նորութիւններ հաղորդել Յարութիւն Ամիրայ Պէղեանի մասին : Ասոնցմէ առաջինը Օրթագիւղի ղարատան եկամուտի տոմարէն է, ուր 1808ին 200 զրշ. նուիրած ըլլալը արձանագրուած է հետեւեալ կերպով .

«Պէզմեան Թիիկ Պէնդի յարօն Յարութիւն եղբայրէն որ է ԴԱՊԻ (Ենթակայ Գ. Բ.) Տիւղեան» :

Այս արձանագրութենէն յայտնի կը դառնայ թէ սոյն թուին Պէղճեան արդէն Տիւղեաններու ենթակայ էր :

Սոյն աղբիւրին մէջ կը յիշուի նաեւ վերոգրեալ Մահտեսի Կարապետ Ամիրայ Պապայեան, որ 1808ին նոյն նպատակաւ 300 զրշ. նուիրած է : Տակը տարբեր դրժութեամբ մեռած ըլլալը նշուած է : Մահուան տարեթիւը կարելի է երկարաձգել մինչեւ 1815, որովհետեւ վերջին արձանագրութիւնը այդ թուականը կը կրէ :

Երկրորդը Սիւլտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մկրտութեան տոմարէն է, ուր երկիցս կնքահայր ըլլալով յիշուած է : Առաջինը՝ Արքունի ճարտարապետ Կարապետ Ամիրայ Պապեանի (1800-1866) 27 Սեպտ. 1825ին մկրտուած Անտոն որդւոյն, իսկ երկրորդն ալ 17 Նոյ. 1832ին մկրտուած Իսկուհու դստեր մկրտութեան առթիւ է :

Պէղճեան Ամիրայի իւղաներկ մէկ կենդանադիր շուրջ քսան տարի առաջ հանդ. Թորոս Աղատեան երեւան հանած էր Ենիգիւղի մէջ, պարտիզպանի մը մօտ եւ զայն ծախու առած : Իր ժամանակին պատկանելով հանդերձ, դժբախտաբար անստորագիր եղող սոյն նկարը

9. Պատմութիւն Ազդ. Հիւանդանոցի, էջ 52 :

10. Նոյն հատորը, էջ 53 :

11. Նոյն հատորը, էջ 18 :

12. Նոյն հատորը, էջ 52 :

հաւանաբար դտնուած է Տիւղեաններու Ենիկիւղի ապարանքը: Թէեւ տեղ տեղ իւզաներկը թափած է, սակայն բարեբաղդաբար դէմքը անայլայլ մնացած է: Դիմագիծը դրեթէ նոյնն է այն պատկերին հետ որ լոյս տեսած է հոգեւոյս Տ. Արիստակէս քհնյ. Հիւսարեանի (1856-1937) կողմէ պատրաստուած Խապիւղի Աղբատախնամին Յիշատակարանին մէջ (էջ 14) կամ այլուր: Այս առթիւ նշենք որ Յարութիւն Ամիրայ ունեցած է նաեւ երկրորդ դիմանկար մը, այն որ կը դրուէր ի մէջ այլոց Պետրոս Կարապետեանի (1871-1937) Պօղոսեան-Վառվառեան վարժարանի Յիշատակարանին մէջ (էջ ԺԱ): Շուրջ երկու տարի առաջ, հանդ. Տիկ. Շուշան Աղատեանի († 1968) ժառանգորդները, մեր խնդրանքին վրայ, բարեհաճեցան դայն նուիրել Աղգ. պատրիարքարանին:

Պալլեդիւլի Հայոց Գերեզմանատունը, Պէգնեաններու դամբարաններուն միջեւ զոյութիւն ունի նաեւ 13 Մարտ 1784ին մեռած, Զարացի Մահտեսի Յակոբի որդի Պէգնի Մահտեսի Յօհաննիս եւ 9 Օգոստ. 1790ին մեռած Հանըմ Խաթունի շիրմաքարը, որուն վրայ միւսներուն նման կայ «Պէգնեանք» յիշատակութիւնը: Սակայն ասոնց Պէգնեան ընտանիքին հետ ունեցած ազգականական կամ խնամիական կապը չէ արձանագրուած: Ըստ մեր կարծիքին Հանըմայ Խաթուն կրնայ ըլլալ Պէգնեան Ամիրայի հօրաքոյրը կամ մօրաքոյրը: Նկատի առնելով իր եւ ամուսնոյն մահուան թուականները եւ մանաւանդ վերջնոյս Սեբաստիոյ Զարայ դիւղաքաղաքէն Պոլիս դալը: Տապանադէրը հետեւեալն է.

Յէ՛ն

Այս է տապան հանգստեան Զարացի
մահտեսի Յակոբի որդի պէգնի մահտեսի
Յօհաննիս որ հանգեաւ 'ի Տէր:

Յամի Տեառն 1784
Մարտի ԺԳ:

Այլեւ տապան հանգստեան վերագրեալ
մահտեսի Յօհանի կողակցոյն Հանըմ Խաթունին
որ հանգեաւ 'ի Տէր:

Յամի Տեառն 1790
Օգոստոսի Թ:
Պէգնեանք

Յարութիւն Ամիրայ Պէգնեան իր աչքերը փակած է 3 Յունուար 1834ին: Աճիւնները ամփոփուած են Մայր եկեղեցին, ուր ի կենդանութեան պատրաստել տուած է իր դերեզմանը: Շուրջ տասը տարի

առաջ, Պէդճեան Սանուց Միութեան նախաձեռնութեամբ, մեծադան-
դուած դամբարանին վրայ դետեղուած է իր կիսանդրին:

Մեր խօսքը վերջացուցած ատեն կ'ուզենք ներկայացնել նաեւ,
Փէշտիմալճեան Գրիգոր պատուելիի դրչին պատկանող իր տապանա-
դիրը, որպէսզի ամբողջական ըլլայ Պէդճեան գերդաստանի դամբարաններուն արձանադրութիւնները: Կը քաղենք զայն Ստեփան Փա-
փազեանի († 1888) հատորէն (էջ 118):

Ահա՛ մեծագործ Այր անգուգական
Պարոն, Պօղոսի որդի պատուական.
Իշխան վեհապանծ Յարութիւն պէգնեան
Ազգօգուտ գործովք անմահ ի մահուան.
Գիտաց գաստի կեանս ստուեր անցական
Մեծութիւն եւ փառք երազ ցնդական.
Իբրեւ ցանկացող կենացն անվայսեան
Մթերեաց իւր գանձ յերկնային խորան.
Ձեռն իւր առատ լեզու էր խոստման
Օգուտքն Ազգի շահ օգտի ինքեան.
Որ խնկմամբ մահու որպէս խոհական
Շինեաց գայս շիրիմ ի կենդանութեան.
Ուր ամփոփեցաւ արդեամբք բազմազան
Ի վաթսուն երեք ամին իւր լրման.
Սա տնչւմամբ վերին յարկիդ բնակութեան
Բնակեաց ի գաւիթ տանս սրբութեան.
Բարերար Յիսուս հանգո՛յ յաւիտեան
Ձեռքի ծառայիդ յերկնից քն խորան:

1834 Յունար 3

Երանի՛ր Թէ՛ Փէշտիմալճեանի այս իմաստուն խօսքերը, Յարու-
թիւն Ամիրայ Պէդճեանի պանծալի յիշատակին նման, յաւէ՛տ անմո-
ռաց մնային մահկանացուներուս մտքին մէջ:

Ստանպուլ, 5 Ապրիլ 1971

Գ. ԲԱՄՊՈՒԼՅԱՆ

Յ. Գ. Մեր ներկայ յօդուածը հանդէսիս պատուարժան Խմբա-
դրութեան յղելէ ետք, Ազգ. Պատրիարքարանի ղեկանատան մէջ,
Յովհաննէս էֆ. Նուրեանի մասին հանդիպեցանք նոր տեղեկութիւն-
ներու, զորս ստորեւ կը ներկայացնենք:

1. Բերայի Թաղ. Խորհուրդի 24 Յուլիս 1873 Թուակիր կալուա-
ծական վկայագրին համեմատ, յիշեալ Թաղը բնակող Ոճրադործու-

Թեան Ատենի անդամ Յովհաննէս էֆ. Կարապետ Նուրեան, Օրթա-
գիւղ Քիւղիկ Այազմա վայրը 25 արտավար արտը 150 Օսմանեան
ոսկիի ծախու առած է :

2. Ըստ Ուսումն. Խորհուրդի նամակաց պատճեններու հնագոյն
տոմարին, 27 Հոկտ. 1875 Թուականէն սկսեալ Յովհ. էֆ. Նուրեան
Ուսումն. Խորհուրդի Ատենապետ եղած է : Պաշտօնավարած է մինչեւ
1 Յուլիս 1876 : Սոյն թուին նոր ընտրութեամբ իրեն յաջորդած է
է Յակոբ էֆ. Ամասեան :

3. 13 Դեկտ. 1882ին Կեդր. վարչութեան կողմէ Բերայի Աղլային
գործերու մատակարարման համար նշանակուած 13 հոգինոց մարմ-
նոյն անդամակցած է :

4. 10 Յունիս 1883էն սկսեալ Սամաթիայէն Աղլ. երեսփոխան ըլ-
լալը յիշուած է :

5. 22 Դեկտ. 1885ին նոր ընտրուած Բերայի Թաղ. Խորհուրդին
ատենապետը եղած է :

6. Մայր եկեղեցւոյ Մկրտութեան արձանագրութեանց տոմարին
համեմատ, զբաղիւր Յովհաննէս Նուրեան եւ կողակիցը պոլսեցի Տի-
րուհի ունեցած են Մկրտիչ-Կարապետ անունով որդի մը որ ծնած է
16 Յունուար 1879ին գիշերը ժամը 5ին եւ մկրտուած նոյն տարւոյ
18 Մարտին ձեռամբ Տէր Արիստակէս քահանայի եւ կնքահայրու-
թեամբ Նշան Ասլանեանի : Իբր ընակավայր յիշուած է Ենիդարու
թիւ 11 :

7. Դարուս սկիզբները դրի առնուած Աղլ. Տրոց ցուցակի մը հա-
մաձայն, Յովհ. էֆ. Նուրեան ունեցած է երկու որդիներ եւ որոնցմէ
առաջինը՝ Ներսէս ծնած է Գումդարու 1296 (1879)ին եւ այդ միջո-
ցին վաճառականի գրադիր էր : Իսկ երկրորդը՝ Յարութիւն ծնած է
1303 (1886)ին եւ նոյնպէս վաճառականի գրադիր եղած է :

8. Յովհ. Նուրեան ունեցած է նաեւ Յարութիւն անունով եղբայր
մը, որ Բերայի Թաղ. Խորհուրդի 19 Յուլիս 1873 Թուակիւր կալուա-
ծական վկայագրին համեմատ, այդ միջոցին յիշեալ Թաղը կը բնա-
կէր : Սոյն թուին Պէշիկթաշ, Աթիք Սինան փաշա Թաղը գտնուող եւ
իր ստացուածքը եղող Թիւ 25 եւ 27 խանութները 220 օսմ. ոսկիի
ծախած է :

9. 24 Օգոստ. 1882ին Մադրիդիւղի բնակիչներուն մէջ կը յիշ-
ուին Գարեգին էֆ. Նուրեան եւ Յովհ. էֆ. Նուրեան :

Գ. Բ.